

بسم الله الرحمن الرحيم

وازگان

- ١- **تَظَاهِرُونَ**: هم دیگر را یاری می‌کنید. (مُظاہرَة: یاری کردن) (آیه ٨٥)
- ٢- **ثُفَادُوا**: عوض و فدیه می‌دهید. (فَدِيَة: عوضی که انسان برای خود می‌دهد) (آیه ٨٥)
- ٣- **أَيَّدُنَا**: او را تأیید و پشتیبانی نمودیم. (آیه ٨٧)
- ٤- **لَا تَهُوَى**: دل خواه شما نبود. (هَوَى: سقوط کردن) خواهش‌های نفسانی را «هَوَى» نامیده‌اند؛ زیرا سبب سقوط انسان به هلاکت می‌شوند. (آیه ٨٧)
- ٥- **غُلْف**: پوشیده‌شده، پرده‌دار و درغلاف. (جمعِ آغْلَف) (آیه ٨٨)

نکات تفسیری

آیه ٨٥

- ٨٥/۱- عمل گزینشی در دین**
- «بنی نَضِير» و «بنی قُرَيْظَة» دو قبیله‌ی خویشاوند از یهود بودند، اماً به دلیل منفعت‌طلبی به مخالفت با یکدیگر برخاستند. «بنی نَضِير» به طایفه‌ی «خَرَج» و «بنی قُرَيْظَة» به طایفه‌ی «اوَس» که دو طایفه از مشرکان مدینه بودند، پیوستند.

در جنگ میان این دو طایفه‌ی مشرک، آن دو قبیله‌ی یهودی نیز به یاری هم‌پیمانان خود می‌شتابتند؛ اما هنگامی که آتش جنگ فرو می‌نشست، همه‌ی یهودیان جمع می‌شدند تا برای آزادی اسیران خود «فَدِيَة» (مالی که برای آزادی اسیر پرداخت می‌شود) بدھند. آنان در این عمل، به حکم تورات استناد می‌کردند؛ در حالی که اول «اوَس» و «خَرَج» هر دو مشرک بودند و کمک به آن‌ها بنا بر تعالیم تورات جایز نبود و دوم همان قانونی که دستور فدیه‌دادن را داده بود، دستور خودداری از قتل را نیز صادر کرده بود.

قرآن مجید یهود را در برابر اعمال ضد و نقیض و تبعیض‌شان در میان احکام خدا به شدت مورد سرزنش قرار داده و به اشدّ مجازات تهدید می‌کند، به خصوص این‌که آن‌ها

٢- جبرئیل امین است؛ به این قرینه که در برخی آیات از جبرئیل - که نازل کننده‌ی قرآن است - با همین عنوان تعبیر شده است. (نحل، ١٠٢). این نام از جنبه‌ی روحانیت، پاکی و قداست این فرشته‌ی الهی حکایت دارد.

٣- کتاب‌های آسمانی چون قرآن و انجیل. (شوری، ٥٢)

٤- مرتبه برین روح انسان‌های کامل.

در این آیه نیز احتمال می‌رود مراد از «روح القدس» همان جبرئیل یا فرشته‌ی برتر از آن باشد.

آیه ٨٨

نافرمانی الهی، سبب غفلت و بی‌خبری:

یهودیان مدینه در مقابل احتجاجات قرآن، این چنین عذر آوردن که بر دل‌های ما پرده و غلاف قرار دارد و ما از سخنان تو چیزی نمی‌فهمیم. خداوند نیز، این بی‌خبری و غفلت آنان را تأیید نموده؛ بلکه آن را به خود نسبت داده و می‌فرماید: «کفر و نافرمانی آنان سبب گردیده است، مورد غضب و لعنت خدا واقع شوند و توفیق ایمان از آنان به کلی سلب شود».

پیام‌ها

۱- جامعه به منزله‌ی پیکری واحد است که افراد آن، اعضای این پیکرند. از کلمات «دِمَاءُكُمْ» و «أَنفُسُكُمْ» استفاده می‌شود کشتن یا اخراج دیگری در واقع کشتن و اخراج خود است. (آیه ٨٤)

۲- مبلغان دین، خودشان باید به سراغ مردم بروند؛ نه این‌که انتظار داشته باشند مردم به نزد آنان بیایند. «جَاءَكُمُ الرَّسُولُ» (آیه ٨٧)

۳- تعلیم و تربیت، تعطیل بردار نیست. «قَفَّيْنَا مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ» (آیه ٨٧)

۴- هدایت با هوا و هوس سازگار نیست. «لَا تَهُوَى أَنفُسُكُمْ» (آیه ٨٧)

۵- مقدمات بدختی، به دست خود انسان است. «لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ» (آیه ٨٨)

آیه ۸۷

۸۷/۱ - تکذیب و کشتنار پیامبران به خاطر پیروی از هواي نفس:

يکي از نعمت‌های بزرگ و مهم خداوند برای بشر، فرستادن پیامبران متعدد برای هدایت مردم می‌باشد. اين پیامبران، يکي پس از دیگري، مبانی شريعت را تحکيم کردنده تا زمانی که بشرييت در سير تاريخي خود به بلوغ و رشد رسيد و دیگر نيازی به آمدن دين و شريعت تازه نبود. پس از حضرت موسى عليه السلام نيز، پیامبران متعددی آمدند که دين آن حضرت را تأييد و تبلیغ می‌نمودند، تا اين که حضرت عيسی عليه السلام با دين و شريعت كامل‌تری، از سوی خداوند مبعوث گردید. يهوديان که تعاليم وحيانی پیامبران را مخالف روح نژادپرستی و منفعت طلبی خود می‌دیدند، برخی از آنان را تکذیب نموده و برخی را نیز به قتل رساندند.

۸۷/۲ - شبیه‌ترین افراد به يهوديان:

وقتی که اين آيه نازل شد و پیمان‌شکنی و پیامبرکشی يهود را بيان کرد، رسول اكرم صلی الله علیه و آله و سلم به مردم فرمود: «آيا می خواهيد شما را از کسانی از امت خود که شبیه اين يهوديان هستند، آگاه سازم؟» سپس فرمود: «قومی از امت من ادعا می‌کنند که از پیروان آیین من هستند، ولی بافضلیت‌ترین اشخاص از ذریه‌ی من و پاکیزه‌ترین اصل و ریشه‌ی مرا می‌کشند و شريعت و سنت مرا تغيير داده و فرزندم حسن و حسين را می‌کشند؛ همان‌گونه که يهوديان زکريا و يحيى را کشتندا! آگاه باشيد همانا خداوند آن‌ها را لعن می‌کند.»

۸۷/۳ - «روح القدس» کیست؟

تفسران درباره‌ی «روح القدس» تفاسیر گوناگونی دارند. به طور کلی، روح القدس حقیقتی قدسی است که به اذن خدا هم خود منزه از هر عیب و نقص است و هم مهبط و جایگاه خود را از نقایص و عیوب تنزيه می‌کند. اين حقیقت مصاديق متعددی دارد:

- فرشته‌ای برتر از جبرئيل و میکائیل؛ چنان‌که در برخی روایات و آیات بر آن تطبیق شده است. (اسراء، ۸۵)؛

احکام کوچک‌تر را عمل می‌کردند، اما در برابر احکام مهم‌تر یعنی قانون تحريم ریختن خون یکدیگر و آواره ساختن هم مذهبان از خانه و دیارشان، مخالفت می‌کردند.

در آیات ۸۹ تا ۹۳ سوره حجر نیز به کسانی که این رفتار گزینشی را با آیات قرآن دارند و عده عذاب داده شده است.

۸۵/۲ - عوامل عمل گزینشی:

اين معرض، عوامل و اسباب گوناگونی دارد. اين آيات، «منفعت طلبی» و «مادی گرایی» را به عنوان دو عامل برجسته در اين زمینه معرفی می‌نماید. متأسفانه، در جوامع اسلامی و در میان متدینین نیز، مشاهده می‌شود، اشخاصی که همواره به دنبال منافع مادی خوبیش هستند، تنها آن دسته از احکام دین که به نفع آن هاست را بيان می‌نمایند و از جهل ديگران نسبت به احکام ديگر سوء استفاده می‌کنند. از اين رو، باید توجه داشت که بسياری از کاستی‌ها و نقائصی که متوجه جامعه‌ی اسلامی می‌شود، از ناحیه‌ی دین نیست؛ بلکه ناشی از عدم توجه به جامعیت آن می‌باشد.

۸۵/۳ - تعطیلی حدود و عمل بر طبق نفس

امام صادق عليه السلام درباره نشانه‌های آخرالزمان فرموده‌اند:

وَ رَأَيْتُ الْحُدُودَ قَدْ غُطِّلَتْ وَ عُمِلَ فِيهَا بِالْأَهْوَاءِ

و می‌بینی که حدود الهی تعطیل شده و در مورد حدود به هواي نفس رفتار می‌شود.

آیه ۸۶

حدیث پیرامون نسبت دنیا و آخرت:

از رسول اكرم صلی الله علیه و آله و سلم روایت شده است که فرمودند: «نسبت دنیا به آخرت، مثل این است که يکي از شما انگشت خود را به دریا زند و سپس بیرون آورد، سپس ببیند چه مقدار از آب دریا را با آن برداشته است!» با این اوصاف، آيا معقول است که انسان حیات اخروی را به زندگی چند روزه دنیا بفروشد؟!